

Svar på skriftligt spørgsmål om det återsändande av sovjetiska asylsökande, gränspasserare och flygplanskapare som Finland genomfört

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 421/2021 rd undertecknat av riksdagsledamot Timo Heinonen /saml:

Är regeringen i vårt land redo att låta göra en opartisk utredning om det återsändande av sovjetiska asylsökande, gränspasserare och flygplanskapare som Finland genomfört, och

är regeringen och Finland redo att be om ursäkt för fattade beslut av Aleksandr Zagirnjak och Gennadi Sheludko samt Oleg Kozlovs anhöriga och alla andra som på ett tvivelaktigt och inhumant sätt återsänts till Sovjetunionen samt av deras anhöriga?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

I spørgsmålet hänvisas det till olika finska myndigheters verksamhet i anknytning till återsändandet av sovjetiska medborgare till Sovjetunionen.

Inrikesministeriet var den behöriga myndigheten vid utlänningars inresa, vistelse i landet och avlägsnande ur landet. Vid inrikesministeriet var det utlänningsbyrå på polisavdelningen som var den behöriga instansen under 1948–1989. Utlänningsbyrå avskaffades år 1989 då dessa ärenden överfördes till den nya utlänningscentralen vid inrikesministeriet. År 1995 överfördes ärendena från utlänningscentralen till Utlänningsverket, som nuförtiden heter Migrationsverket.

År 1968 anslöt sig Finland till konventionen angående flyktingars rättsliga ställning (FördrS 77/1968). Den första utlänningslagen i Finland trädde i kraft år 1984. Före det hade regleringen av invandring grundat sig på en utlänningsförordning som innehöll grundläggande bestämmelser om utlänningars inresa, vistelse, arbete och utresa. Utlänningslagen (400/1983) som trädde i kraft i början av mars år 1984 omfattade även bestämmelser om beviljande av asyl. Ansökan om asyl avgjordes av inrikesministeriet som måste skaffa ett utlåtande i frågan av utrikesministeriet innan beslutet fattades. Den följande totalreformen av utlänningslagen trädde i kraft den 1 mars 1991 (378/1991). Beslut om asyl fattades fortfarande av inrikesministeriet, men nu infördes en rätt att söka ändring i besluten hos asylnämnden vid justitieministeriet. Asylnämnden avskaffades i början av år 1998 och länsrätten i Nylands län behandlade besvär som gällde beslut om asyl. Nuförtiden behandlas dessa besvär hos förvaltningsdomstolarna.

År 1974 ingick Finland med Sovjetunionen ett avtal om samarbete i förebyggande av kapningar av civila luftfartyg (FördrS 41/1975) som sattes i kraft genom en förordning. År 1975 stiftades lagen om återförande i vissa fall av personer som gjort sig skyldiga till kapning av civilt luftfartyg (336/1975). Enligt lagen skulle bestämmelserna i 13–25 § och 34 § i lagen om utlämning för brott (456/1970) i tillämpliga delar tillämpas i förfarandet för återsändande av personer misstänktes ha gjort sig skyldiga till ett kapningsbrott. Vid överlämnandet av personer som misstänktes för kapningsbrott var justitieministeriet den part som fattade besluten.

Finland anslöt sig till Europarådet (FördrS 21/1989) år 1989 och ratificerade därigenom Europakonventionen (FördrS 18 och 19/1990) år 1990. En av de flygplanskapningar som nämns i det skriftliga spörsmålet behandlades även vid Europeiska kommissionen för de mänskliga rättigheterna, den dåvarande första instansen av kontrollsystemet för Europakonventionen. Enligt besväret (*Kozlov v. Finland*, nr 16832/90) hade Finland åsidosatt förbudet mot tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling samt brutit mot rätten till en rättvis rättegång. Kommissionen för de mänskliga rättigheterna underlät att granska besväret med sitt slutliga beslut av år 1991. Kommissionen för de mänskliga rättigheterna gick lika tillväga med ett liknande besvär (*Varfolomejev v. Finland*, nr 17811/91). I sitt beslut hänvisade kommissionen även till samförståndet mellan myndigheterna i Finland och Sovjetunionen om vissa åtgärder, genom vilka Finland kunde följa upp den fortsatta behandlingen av ärenden efter överlåtelse.

Myndigheterna i Finland har agerat inom ramen för den lagstiftning som varit aktuell vid respektive tidpunkt. Lagstiftningen under varje tidsperiod är bunden till den samhälleliga kontexten för sin tid. Utredningen av de i spörsmålet beskrivna händelserna som inträffade under olika årtionden hör till historieforskningen som kan användas för att reda ut och analysera historiska händelser. Regeringen har inga planer på att beställa en utredning om de händelser till vilka man hänvisar i spörsmålet och inte heller att vidta andra åtgärder i ärendet. Forskning även kring denna fråga är välkommen.

Helsingfors 29.7.2021

Inrikesminister Maria Ohisalo